

SANDINO OCH FSLN, om kampen mot USA:s imperialism

Bild: *)

I år är det 30 år sedan den sandinistiska revolutionen 1979. Efter USA-dirigerat krig och nyliberal dominans har vänstern vuxit sig stark i Latinamerika. Dess tydligaste uttryck är ALBA**), *Bolivarianska alternativet för Amerikas folk*, som Nicaragua tillhör.

USA rustar nu upp sitt omfattande system av militärbaser. Baserna i Honduras och i El Salvador från 80-talets terrorkrig är uppgraderade, sju nya baser ska installeras i Colombia. Fjärde flottan har aktiverats för hotfull patrullering. I Honduras regerar en reaktionär militärdiktatur.

Nya generationer måste bereda sig på att kämpa för att behålla sötvatten och andra naturtillgångar. Sandino är fortfarande en viktig förebild.

Under 1900-talets första decennium ville inte Nicaraguas president Zelaya acceptera USA:s villkor för att bygga en interoceanisk kanal, han tvingades avgå. Presidenter tillsattes av USA-bolagen tills en av dem "revisorn" störtades 1912. Då invaderade U.S. Marines. En man av folket General Benjamin Zeledón tog upp kampen mot invasionsstyrkan och dog som martyr. Under den påföljande perioden såg USA till att de presidenter som regerade i Nicaragua var av rätt kaliber.

Augusto César Sandino föddes i byn Niquinohomo, Masaya, 18 maj 1895, utomäktenskaplig son till pigan Margarita Calderon och godsägaren Gregorio Sandino. En avgörande händelse i hans liv är när han som 17-åring den 4 oktober 1912 får se det sargade liket av motståndskämpe general Zeledón. Sandino är då mekanikerlärling och hamnar så småningom i Honduras sockerindustri, fortsätter på United Fruits bananplantager i Guatemala på 1920-talet och tar sig vidare till Mexicos USA-ägda oljeindustri.

Som på många andra håll i världen är här en tid av hård klasskamp, Oktoberrevolutionen i

Ryssland, olika socialistiska, kommunistiska och anarkistiska idéer agiteras och diskuteras. De idéer om en latinamerikansk enhetlig stat som härstammar från Bolivar var på 20-talet också närvarande i diskussionen på arbetsplatserna, eftersom det ofta handlade om hur man ska kunna befria sig från USA-imperialismen som äger industrier, plantager, gruvor, olja och banker, och som dominerar det ekonomiska livet i stora delar av Latinamerika.

I och med Nicaraguas liberala revolution 1926 bildade General Moncada en armé som bekämpade den konservativa regeringen.

I maj samma år slutade Sandino sitt jobb på Huasteca Petroleum Co för att vara med och bekämpa *regimen som tillsatts av yankee-bankirerna*. Sandino bildade en trupp av gruvarbetare och köpte vapen för sina besparingar. US Marines hade återigen invaderat. Sandinos lilla trupp drar sig inte för att angripa starkare motståndare och besegras till en början ofta men blir så småningom fler, får bättre vapen och blir framgångsrikare inom gerillakrigföringens konst.

Sandino skriver i "Blanca och bödlarna" som han riktar till den ärliga pressen i världen:

"Den 24 december 1926 deklarerade Yankees Puerto Cabezas som neutral zon... och Konstitunalistarmén fick 48 timmar på sig att evakuera....det fräcka hotet fick konstitunalisterna att ge sig av från torget direkt. Förödmjukade gav dom sig iväg och lämnade mycket vapen efter sig, 40 gevär och 7000 patroner lämnades på kustremsan mellan Puerto Cabezas och Prinzapolka. Jag och mina sex adjutanter tog inte ett steg om vi inte fick med oss vapnen som vi sedan överlämnade till Moncada.... I det blev jag lurad.... för när jag bad om vapnen för att gå framåt i las Segovias vägrade han att ge mig dem...."

Den 4 maj 1927 ingick Moncada en pakt formulerad av USA:s regeringsrepresentant Henry Stinson. Moncadas generaler fick ämbeten och egendomar när de gav upp och han själv lovades av mister Henry att få bli folkvald president vid valen 1928. Alla accepterade paktens – utom en - Augusto César Sandino, som fortsatte kampen.

Framgångarna kom och i början av 1930-talet behärskade Sandinistarmén stora delar av landet. Till slut (1932) lyckades hans trupper få marinkåren att dra sig tillbaka. En fredsöverenskommelse slöts med regeringen:

- Sandinos män lade ned vapnen i utbyte mot amnesti och land för att kunna försörja sig.

När Marinkåren lämnade landet bildade de som ersättare ett nationalgarde, Guardia Nacional, som skulle hålla USA-imperialismens ställningar i Nicaragua. Dess förste chef var Anastasio Somoza García. Det stod snart klart att nationalgardet inte stod under presidentens order, utan drevs som en fristående enhet under Somoza som lyssnade noga på önskemålen från Washington.

75 år sedan Sandino mördades

Somoza såg Sandino som ett hot, gillrade en fälla och 1934 mördades Sandino i Managua av nationalgardet som sedan attackerade den forna gerillan och fördrev dem från den jo de fått tidigare.

Anastasio Somoza García blev president 1935. Det var början på familjen Somozas 45 år långa styre.

Den förste Somoza satt vid makten 1937-1956. Under den tiden hann han se till att nationalgardet, som styrdes hårt av honom själv, fick kontrollen över nästan alla samhällets viktiga funktioner:

- skatteindrivningen, tågtrafiken, posten, telegrafan, radiosändningarna, gränskontrollerna och hälsovården.

Han fick även igenom en ändring i konstitutionen som förlängde presidentperioderna från fyra till sex år samt förbjöd omval, med undantag för Somoza.

Anastasio Somoza García sköts av poeten Rigoberto López Pérez på en fest i León, Det var i praktiken ett självmordsattentat för López dödades omedelbart av livvakternas kulor. Somoza avled senare av sina skador. Men det var inte slutet för diktaturen och förtrycket, sonen Luis Somoza och senare hans bror Anastasio

tog vid. USA var nöjd med Somozas. Diktaturen var inte populär hos folket eller i borgerliga liberala kretsar och kunde bara hålla sig vid makten genom, rättslöshet, hård tortyr och spektakulär terror. Somozafamiljen ägde den bästa jordbruksmarken och de allra flesta industrierna.

Det internationella stödet för FSLN ökade under 80-talet. Här, flera år efter sin död, spökar Somoza i en demonstration i Washington D.C.

Foto: Sofia Sanchez

När Nicaragua 1972 drabbades av en stor jordbävning som ödelade huvudstaden, lade Somoza beslag på största delen av den hjälp som kom in från utlandet. Managua blev aldrig återuppbyggt utan ruinerna står kvar ännu idag. Anastasio Somoza Debayle flydde vid revolutionen 1979 och dödades i ett attentat den 17 september 1980 i Asunción, Paraguay.

FSLN

Sandino har gett namn åt FSLN (*Frente Sandinista Liberación Nacional*) som 1961 bildades av Carlos Fonseca Amador, Tomás Borge m.fl. FSLN följde upp och utvecklade Sandinos internationa-

listiska och proletärt baserade befrielsekamp och kunde 1979 genomföra den sandinistiska revolutionen i landet.

FSLN hade många bakslag i början. Liksom Che Guevara och Fidel Castro ville man föra gerillakriget från bergstrakter och led stora förluster i strider mot Guardia Nacional.

Carlos Fonseca föddes 1936 och dödades i strid 1977. Han var en av befrielsefrontens ideologer. I Somozas fängelse skrev han:

"Från fängelset anklagar jag diktaturen" som publicerades 1964.

"I förhören som jag utsätts för har jag bland annat anklagats för att planera attentat mot regeringschefen Anastasio Somoza D..... jag förnekar fullständigt skuld. I stället kan jag anklaga Anastasio Somoza D., Luis Somoza D. och övriga familjemedlemmar i ledningen för förtrycket liksom de politiker och militärer som är medbrottslingar för att på ett systematiskt sätt mörda oskyldiga medborgare och hedervärda personer..."

Sedan följer en lång lista på hur diktaturen har mördat mängder av personer ur alla samhällsklasser.

Han ger i samma skrift råd angående FSLN:

"Naturligtvis är det så att Sandinistpartiet, den nya generationens parti, inte bara med ord kan övertyga och visa att vi har rätt. Det visar vi genom den styrka vi har hos folket, att de unga massorna tar oss till sig och ansluter sig. Detta uppnår vi inte genom urvattnade tal på lördagar och söndagar utan det handlar om att ställa upp för och försvara folkets intressen att arbeta minut för minut, dag för dag. Vissa segrar kan vi uppnå före triumfen,

det är grundläggande. I kampen för de dagliga målen skaffar sig massorna medvetenhet.

Vi måste anstränga oss för att de breda folklagren ska ansluta sig till kampen. Först och främst, naturligtvis arbetare, bönder och studenter. Men vi kan också nå vissa grupper bland de rika. Den revolutionära rörelsens förhållande till de rika beror mera på dem själva än på rörelsen. Man skulle kunna beskriva det med ett salomoniskt talesätt som lyder:

"Den som sluter sina öron när den fattige begär något kommer också att begära utan att bli hörd."

Framgångarna började en bit in på sjuttioalet. Då börjar också den typ av aktioner där man attackerar lokaler där de politiska motståndarna samlas. Man skapar härigenom stort medieintresse och de framgångsrika aktionerna följs världen över. Mest känd är kanske den då man intog Nationalpalatset i augusti 1978.

Men under dessa år radikaliserades också den politiska debatten inom rörelsen och detta ledde till en splittring i tre fraktioner:

- **FSLN Guerra Popular Prolongada** eller **GPP**, *Det förlängda folkkriget* som inspirerades av Che Guevaras revolutionära tänkande och verkade främst på landsbygden i norra delen av landet där man också hade bra stöd från befolkningen, man ansåg att den slutliga kampen mot diktaturen var nära.

- **FSLN Proletario**, *Proletära FSLN* som var mera urban, inriktad på attentat och sabotage och som ansåg att den revolutionära rörelsen behövde mogna politiskt i socialistisk riktning.

- **FSLN Insurreccional o Terceristas**, *folkupprorets* eller *den tredje linjen* som hade en

pluralistisk inställning med kristdemokrater, socialdemokrater, företagare, intellektuella etc. Deras mål var att störta diktaturen och inrätta pluralistisk demokrati.

Året 1978 hade börjat med mordet på den borgerliga tidningen La Prensas chef, den Somoza-kritiske Pedro Joaquín Chamorro. Därigenom växte också de öppna protesterna från borgarklassen och företagarna. I februari utbröt upproret i Masaya och i september på många andra håll i landet. Inbördeskriget var ett faktum och Guardia Nacional bombade och dödade urskillningslöst. FSLN får alltmer internationellt stöd.

Protest mot CIA:s illegala vapenaffärer med Iran och stödet till Contras. Avslöjandet 1986 blev det så kallade Iran-Contrasaffären. Foto: Sofia Sanchez

I och med upproren ansluter sig allt fler till gerillan och stridsfronter skapas på alla håll i landet. I mars 1979 förenar sig de tre fraktionerna i en enhetsöverenskommelse. Och i juni inleds slutoffensiven. USA gör olika försök att stoppa FSLN men lyckas inte samla internationell stöd inom OEA.

Somoza flyr och FSLN tågar triumferande in i Managua den 19 juli 1979.

Stora delar av GN flydde till Honduras. En samlingsregering med medlemmar från olika sektorer bildas men kan inte regera på grund av ideologiska

motsättningar, FSLN får regeringsansvaret. Banker nationaliseras, egendomar som tillhört Somoza och hans anhängare exproprieras. En jordreform inleds, där i första hand mark som tillhört personer som givit sig iväg till USA fördelas som kooperativ.

USA:s krigföring mot Nicaragua

När Ronald Reagan tillträder som USA-president 1981 sätts Nicaragua i ekonomisk blockad och det lågintensiva kontraskriget inleds. USA vill se Nicaragua som en del av kalla kriget och använder sig av en dominteori som säger att om Nicaragua blir socialistiskt så kommer USA att förlora kontrollen över hela Centralamerika. Nicaragua anklagas för att stödja FMLN-gerillan i El Salvador. I början bildas "Contras" av Guardia Nacional, som flytt till Honduras men som växer med legosoldater från olika håll. Den som leder detta från tortyrcentralen och militärbasen på Tegucigalpas flygplats i Honduras, är CIA-agenten John Negroponte, Reagans ambassadör.

CIA för kriget med eget flyg och minering av hamnar och så vidare. man rekryterar uppåt 10.000 contras. Kriget drabbar Nicaraguas befolkning mycket hårt, 38.000 döda, många sårade och stora materiella förluster. Dessutom är det brist på livsmedel och andra förnödenheter.

Men sympatierna världen över för detta lilla land som angrips av supermakten är starka och solidaritetsrörelsen växer snabbt. Främst kommer stöd till försvaret från Cuba, Sovjet och

socialistrepublikerna i Östeuropa. I Sverige bildas solidaritetsorganisationer som VFSN och i "Kampanjen Nicaragua Måste Överleva" (KNMÖ) deltar hela Sveriges politiska och folkrörelseliv, undantaget de på den yttersta högerkanten. Många är aktiva och arbetar med att samla in pengar, sjukvårdsutrustning, maskiner av olika slag. Också Sveriges regering med Olof Palme i spetsen visar stark solidaritet och regeringschefen besöker också Nicaragua.

USA dömdes av Internationella domstolen i Haag att betala ett krigsskadestånd på 17 miljarder dollar. Ett domslut som ingen USA-regering vill kännas vid.

Trots kriget genomförs val 1984 och Daniel Ortega vinner med god marginal, också i valet 1987 segrar FSLN.

CIA hade gjort en mängd hemliga och illegala vapenaffärer som uppdagades i och med den så kallade Iran-Contrasskandalen 1986. USA:s kongress godkände inte vidare medel till contras. Men också Nicaraguas regering fick en allt svårare ekonomisk situation och därmed slukade kriget mer av landets tillgångar.

Samtal med presidenter från grannländerna inleds 1988, Dessa övergår i förhandlingar som slutar i fredsavtalet Esquipulas II som undertecknas 1989. Det innebär att contras ska upplösas och ges möjlighet att delta i Nicaraguas politiska liv.

Sexton mörka år

Val genomförs 1990, högerns valkoalition UNO har Violeta Barrios de Chamorro som kandidat i en påkostad USA-finansierad valkampanj medan FSLN är säkra på att vinna. Därför blir det en stor överraskning och besvikelse när partiet förlorar.

Man har i FSLN inte varit beredda på detta, människor som tilldelats mark genom jordreformen eller bor på eller brukar statlig mark har inte fått legal status. Många företag som borde förts över till arbetarägande är fortfarande statliga. FSLN-regeringen försöker under sina sista månader vid makten rätta till detta genom lagstiftning. I samband med detta anklagas högre partifunktionärer för att tillskanska sig statlig egendom den s.k. *Piñata*.

Sandino hedras vid 75-årsminnet av muralmålargruppen *David Alfaro Siqueiros* som tagit namnet efter den mexikanske muralisten.

Foto: J. Lacayo

Avtal om jord och startkapital till både contras och den demobiliserade armén uppfylls inte och dessa försöker under flera år i väpnade protester få sin krav tillgodosedda av UNO-regeringen. Sandinister får inga anställningar och tvingas att försörja sig inom informell sektor eller emigrera.

Nicaragua går från och med 1991 in i en 16 år lång nyliberal period som karaktäriseras av korruption, skuldsättning och att landets offentliga finanser styrs av Världsbanksorgan och politiken av USA. Levnadsnivån sjunker och många av revolutionens landvinningar förloras. Nicaragua blir ett av världens fattigaste länder.

Vid valen 2006 har FSLN ett bättre läge och Daniel Ortega väljs till president. Partiet får dock inte egen majoritet i Parlamentet. Ett av den nya regeringens första steg är att ansluta landet till ALBA. Landets många fattiga får en närvaro i det politiska livet.

Relation till Sverige

Sveriges regeringar stödde tidigt det sandinistiska Nicaragua. Olof Palme var en av de första regeringschefer på officiellt besök.

Drivet av hela den svenska folkrörelsen gav svenska staten ett omfattande materiellt stöd för att Nicaragua skulle kunna stå emot USA:s låg-intensiva krigföring och blockad.

Nu förhåller sig saken annorlunda. Carl Bildt och borgaralliansen har beslutat att dra in biståndet och samarbetet.

- *Detta är första gången Sverige ger en klar politisk signal till Nicaragua om att vi inte är nöjda med utvecklingen, säger Julia Ekstedt, förstasekreterare för Sveriges ambassads sektionskontor i Nicaragua.*

Lasse Wallin
lars.wallin@vfn.se

Källor: FSLN, DN, La Primerisima, VFSN, Wikipedia m.fl.

* Omslagsbild från skriften "Pojken från Niquinohomo" av S. Ramirez

** ALBA, se sidan 6